

מזיפי הכספים בזכסנהאוזן

אדולף בורגר*

א. בורגר נולד ב־1917 בכפר בסלובקיה. בנעוריו חבר קן השוטרי-הצעיר בסופראד, צ'כוסלובקיה. היה בהכשרה בפרשאו והשתייך לקיבוץ ה' (היום העונן). ניסה להעפיל ארצה ב־1941 אבל אומיתו חזרה לברטיסלבה. שם נשאר תקוע ועבד בבית־דפוס. כאן נאסר עלידי הנסטאפו והובל לאושוויץ. כעת חי בצ'כוסלובקיה.

— — — אחרי בואי לאושוויץ, עבדתי בסלילת כבישים ואחר כך ב־מפעלי החימום של גרמניה". זה היה בית־הרושת לנשק ולאחר זמן קצר מאוד, כעבור חודשים בערך, הפכתי ל־מוזלמן". אחר כך עבדתי ב־הולצהולסקומנדו".** זאת היתה בערך התחנה האחרונה. יום בחיר אחד הייתי צריך להישלח לתא־הגזים. כי לפלוגה שלנו לא נתנו עוד לצאת.

— — — עלה בידי להימלט, דבר זה העניק לי שוב כוחות חדשים. עשיתי את כל המאמצים להצטרף לפלוגה אחרת — „אופרליסונסקומנדו".*** זאת היתה פלוגה מיוחדת, שהצעירים כינו אותה בשם „קאנדה". פלוגה זו העבירה יומם ולילה את מזוודותיהם של היהודים אשר באו לאושוויץ. מהרחבה אל מחסן גדול, שבו פירקו 500 עצירים את המזוודות ושלחו אותן לרייך. אחרי נסיונות אחדים, עלה בידי לקבל הצבה לפלוגה הזאת. ושם עבדתי עד סוף תקופת היותי באושוויץ. יותר נכון: בבירקנאו. שכן כל הפלוגה כולה נאלצה לעקור לבירקנאו. כבר אז נבנתה שם התחנה החדשה. לא הרחק משבע או שמונה המשרפות.

יום אחד הודיעו כשעת המפקד, שעל כל הקפסים להתייצב — בחדר הפקידות. אני, כמובן, לא התייצבתי — הייתי בטוח שזה אחד מאותם התכסיסים, שבהם השתמשו

* מתוך עדותו המוקלטת השמורה בארכיון „מורשת".

** פלוגת חצר העצים.

*** פלוגת ניקוי וסידור.

כדי ללכוד את בעליהם מקצוע ולשלוח אותם אחר כך לתאי הגזים — אך מכיוון שחיפשו לאחר מכן את הדפסים באמצעות הכרטסת, נקראתי כעבור ימים אחדים למחלקה הפוליטית. נשאלתי — מדוע אני, שלפי הכרטסת הנני עובד־דפוס, לא התייצבתי כנדרש? עניתי כי לא ידעתי על כך מאומה — ואז הביאו אותי, בחברת 10 עצירים נוספים, להסגר בארשוויץ. נאמר לי אחר כך שאסע לברלין, על מנת לעבוד שם בבית־דפוס. בתור פועל מקצועי. — — —

— — — אחרי תקופת הסגר של חודש, הופיעו שמונה מאנשי ה"ס.ר. (הוויכוחיטס־דינסט), כדי לקחת אותנו, והוסענו מארשוויץ ברכבת מהירה לברלין. היה זה בשנת 1944. בפעם הראשונה ראינו את ברלין המופצצת. מברלין, הסייעו אותנו הלאה במכוניות. להרדתנו הגדולה נוכחנו, שאנחנו שוב עומדים בשערי לא של בית־דפוס, כי אם בשערי מחנה הריכוז זכסנהאוזן. שם שהינו שוב ארבעת שבועות בחסגר, ואחריהם נלקחנו על־ידי האס. דה. והוכנסנו לשני בלוקים, בלוק "17" ו"18". מקום שהיה בו בית־דפוס מודרני ביותר, לשם קיבוצו כ־140 יהודים מכל הארצות, כולם פועלים מקצועיים, דפסים, כורכים וכו'. זה היה בית־דפוס סודי של שירות־הבטחון, שבראשו עמד קל־טנברגר* ומנהלו הישיר היה השאורמבנפירר קריגר. במקום זהווא זייפו מיסמכים מתעולם כולו, והתנהל שם זיוף נרחב של לירות אנגליות, של בולים ומיסמכים, כגון אישורים של ה"ג.ק.ד." צווי־תגובה של הצי האמריקני, דרכונים אנגליים... גם נייר סכתבים של התסתדרות הציונית בג'נבה, מודפס עברית, וכדומה. כל אלה זויפו, לשימושה של מחלקת הריגול הגרמני. גם סוכנים שבאו מארצות אחרות, כמו מתורכיה למשל, לא רצו לעבוד תמורת מרקים גרמנים וביקשו רק מטבע קשה — ולכן זייפו עבורם "מטבע קשה".

— — — בהקופה הניא (זה היה בשנת 1943 בערך) היה ה"ס.ס. מחפש בכל מחנות הריכוז בעלי־מקצוע. עבור בית־הדפוס לזיופים, שהוקם בזכסנהאוזן, וזה כלל פועלי־דפוס, ציירים אקדמאיים, עובדי בנק וכו', וכל אלה אשר בעבר עסקו כך או אחרת בכסף, אני באתי לזכסנהאוזן במאי, או היה זה יוני, 1943. בית־הדפוס לזיופים היה קיים כבר מאז 1942, בעצם מתחילת שנת 1943. היינו הקבוצה שלפני האחרונה שהגיעה לשם ובתוכה סלובקים, הולנדים, פולנים, צרפתים וכו'. מיד לאחר הגיענו לשם, הסבירו לנו פשוט, שכאן נעסוק בזיופים וכי כל חבלה — דינה מוות, לאחר מכן הותר לנו להיכנס לבלוק. עבודתי הראשונה הייתה כסדר, סידרתי והדפסתי מחברות דקות, שבתן היו הוראות כיצד צריך לעורר בחלה או לפוצץ גשרים וכו'. אך זה נמשך רק זמן קצר מאוד, כי מכיוון שבינתיים הגיע הרבה מאוד נייר להדפסה לירות שטרלינג אנגליות — והמדפיסים לא הספיקו את העבודה, הועברתי לדפוס. גם אני ושם עבדתי בתחילה בהדפסת שטרות "טיטו", ה"טיטו" האלה הודפסו בצורה פרימיטיבית מאוד, על נייר תלת־גוני. במכבי־דפוס טטיפוס, "היידלברג", זאת הייתה כאמור, עבודה פשוטה מאוד, והדפסנו מיליוני טפסים של הכסף הטיטואי הזה, שהיה מיועד לשימוש באזורים, שבהם היה לטיטו כבר כסף משלו במחזור, במטרה להפחית מערכו של הכסף הזה.

אחר־כן הועברתי הלאה לייצור נוסף, הפעם למוצר העיקרי: ללירות השטרלינג האנגליות.

* קאלטנברגר היה מנהלו של המסדר הראשי לבטחון הרייך R.S.H.A. לאחר חרצחו של היידריך.

הדפסנו שם שטרות של 15, 20 ו-25 לירות. את הנייר סיפקו לנו מהגנמילה, זה היה בית־חרושת לנייר, שבו עבדו נערות סולניות עצירות. תללו נורו זמן קצר לפני השיחרור. את הגלופות התקינו בפרידנטאל, המרוחקת מוססנהאוזן 4 ק"מ בערך. אני עצמי הייתי שם פעם בלוחית ה"ס.ד. כדי להביא משם את הגלופות הללו. את הגלופות הכינו פקירי ה"ס.ד. עצמם. היו שם שני בתי־מלאכה אשר התקינו את הצילוסטים, שכן ללא ספק ייחסו ה"ס.ד. חשיבות גדולה לשלימותן ודיוקן של הגלופות. היו מדפיסים בבת־אחת ארבעה שטרות.

כל זה היה כמובן מסובך מאוד וקיבלתי הכשרה לשם כך, שכן הייתי עד אז רק מדפיס־ספרים. מאותו רגע שהגיע הנייר התצור ה"ס.ד. לחיים, הם האיצו בנו מאוד ורצו שנעבוד יומם ולילה, כדי להדפיס את כל המיכסה. ניצלנו כמובן הודמניות שונות בכדי להקשות על הדפוס. בין היתר הצהרנו, כי בשעות בין 10 ל־2 בצהריים, אי־אפשר לעבוד, כי אז הם מדי המכשירים אינם מדויקים, או שהצבע הוא דליל מדי וכו'. היה שם רק בעל־מקצוע אחד ל"ס.ד. אבל הוא לא היה תמיד נוכח, כי היה בא מברלין, עלת בירנו לעתים קרובות מאוד להאיש את קצב העבודה. מלבד זאת, כאשר גמרנו להדפיס את השטרות, עוד היה צורך בתהליך טכנולוגי שלם גם אחריהם. היו מקרעים את השטרות בעזרת סרגלי ברזל, כדי שייראו כמו שטרות של שטרלינגים אמריקיים — כלומר, לא חתוכים — וגם שפת ההיתוך האחרונה קודצפה. בכדי שהכל יהיה דומה לשטר המקורי, הבילות השטרות הגמורים היו עוברים עכשיו לידי קבוצות שלמות של פקיד־בנק לשעבר, אשר היו משקפים אותם על גבי שולחנות מיוחדים והיו מפרידים מהן את השטרות שבהם לא חפץ הדפוס בדיוק את סימני־המים. כך התקבלו שלוש קבוצות של שטרות: הטיב המעולה ב־100%, ואלה היוו 10%—15% מכלל השטרות, אחר־כך — סוג שני ולבסוף הסוג השלישי, שהיה צריך לשמש להטלה בשמי אנגליה (תוכנית שלא נתגשמה, עד כמה שיריעותי מגיעות). השטרות האלה הונחו אחר כך בצרורות, טוינו, נרשמו — עבד שם צ'כי, המהנדס סקלה, אשר ידע את מספרם המדויק של השטרות שהודפסו, ואז היה בא המיד השטרות־בגפיר קריגר, וסקבל לידו את השטרות על־מנת להעבירם לגרמניה, לברלין. קריגר עצמו, כאיש ס.ס., היה ציני מאוד, הוא שיחק את תפקיד האדם המושיט עזרה, פעם בהודמנות כזאת אמר: „אני מבטיח לכם, שכאשר תסתיים המלחמה בנצחוננו — וזה הרי מובן מאליו — נשאיר אתכם בחיים, ניתן לכם דירות, כמובן לא תוכלו לצפות לכך שתהיו חופשיים, אבל יהיו לכם החזילות ונשים — והיום טובים יהיו לכם, לא יהיה לנו אז כל צניין להסל אתכם”.

שני הבלוקים שלנו, היו נעולים הרטטית; מכל ארבעה מעבריהם התגשאו צריחים, שמהם השגיחו על הבלוקים; מעל הגג היה מתחזייל דוקרני, ומלבד זאת היה לכל הבלוק רק יציאה אחת ושם עמדו תמיד אנשי שירות־הבטחון. אפילו לסנהל מנעה ההסגר זכסנהאוזן אסור היה לחיכנס אל תוך הבלוקים, והוא לא ידע כלל מה עושים שם, וכשנחנך היה מסעמי בריאות ללכת כל יום ראשון להתרחץ, בכדי שלא תפוצצה מגיפות — הכריזו עוצר־מחנה; וכל המתנה כולו ננעל, בשעת שאנחנו הלכנו להתרחץ תחת משמר ה"ס.ס. עד שתורנו, אם עמד משהו ליד החלון והסתכל החוצה, היו יורים באותו

* מוסר־העדות סותר את עצמו לגבי השנה, תכונה היא בסובן 1944, כפי שהוא מזכיר בראשית עדותו, והשוות עדותו של א. כוכבי, ילקוט „מורשת" ד' עמ' 14.

יעקבסון

הקצין הולנדי האמראי ליוניש

סמוליאנוב

חז"ק כספיש ביזנאומי

הלון. כל זה נעשה כדי שהסוד לא יתגלה. כאשר מישחו חלה. היתה לו לקריגר תרופה אחת לכך — הוא ציווה לירות בו. כי לא רצה להעביר אותו לבית-חולים או לססור אותו ליד רופא. שמא יתגלה הסוד. רוס. בשם סוקניק. ופולני אחד. שניהם גורד כי חלו. את מעשי הרצח האלה יש לזקוף על חשבונו של השטורמבפירר קריגר. החי לו עד היום כשאננות במערב גרמניה. המשפט הגרמני צריך כמובן להוכיח. שהוא רצח בסו ידיו את האנשים הללו — אבל אין כל טעם להגיש תביעה נגדו. מכיוון שהוא הניח את סידור העניין בידי איש ס.ס. אחר — בידי וורנר ואולי עוד מישהו.

מלבד השטרות שהדפסתי. הקימו שם מחלקת חדשה. להדפסות אור. שבה התבוננו — על פי הוראתו של קלטנברונר — להדפיס שטרות של 50 ו-100 דולר. לקבוצה הזאת. שמנתח המישה אנשים ובראשה עמד יעקבסון. יהודי. קצין בצבא ההולנדי — צורפתי גם אני. אמנם לא היה לי עד אותו רגע כל מושג בהדפסות אור — אולם פרופסור קטשיק מברלין. בא והכשיר אותנו במשך שלושה חודשים להדפסת אור. אם כי דולרים נוחגים בעצם להדפיס בדפוס-שקס. אך לכך לא היה זמן וקלטנברונר הורה לא לעשות את השטרות האלה בדפוס-שקס. אלא בטכניקה אחרת. דחיינו — בהדפסות אור. הדפסת-אור היא אומנם טכניקה מדויקת מאוד — מעתיקים ומדפיסים את הסרט המקורי בשיטת צילום על זכוכית. המצופה שכבה דקה של ג'לטין. רק מי שמדייק בהדפסת יכול להצליח בה. כי הג'לטין היא גרגירית מטבעה. ולכן ההדפס בשיטה זו אינו כל כך חד כמו בדפוס שקס. המומחים חזרו והסבירו לקריגר. שאין כל אפשרות לבצע זאת בהדפסת אור. אבל הוא ענה על כך. שאם הפקודה היא להשתמש בהדפסת אור. משמע שקיימת אפשרות כזאת. וכך התחילה הקבוצה של חמשת האנשים. שקיבלה חדר מיוחד לשם כך. בלימודים.

בול בריטי
עם הדפסת רכב
חיסול האימפריה

סטר (מאויף) של חמש לירות-סטרלינג

סטר מאויף של חמישים דולר

למעלה : בול החברה הסקווי

למטה : אותו בול מזויף

אחרי העבודה בוכסנהאוזן

כל הריששים נעשו בחזנות.

בינתיים הדפסנו גם קלפי רמי. שכן אנשי ה"ס.ס. לא יכלו או להשיג בגרמניה קלפי משחק. הדפסנו הרבה מאוד קלפים עד שלמדנו את מושגי היסוד של השיטה. אחר כך, היפש קריגר בכל בתי הסוהר ובכל מחנות הריכוז אחרי זייפן מקצועי מסויים, אשר זייף בגרמניה בשנים 1930 ו-1931 שלושה שטרות. הוא גאסר על ידי משטרת הזיופים הבינלאומית ונענש בכמה שנות צינוק. שמו של אותו זייפן היה סמוליינוב. צייר אקדמאי, מהגר רוסי משנת 1917, שהפך זייפן מקצועי. לטורמבנפירר קריגר נודעו שמו ויותר הפרטים מה"קריפרי" (המשטרה הפלילית) הבינלאומית. יום אחד הופיע קריגר דיבר אתנו גליות ואמר: "גיליתי סוף סוף את מקומו של מלך זייפני שטרות הכסף. כבר בימים הקרובים תהיה לכם ההזדמנות לחזות בזייפן השטרות המעולה ביותר של זמננו. ובאמת. כעבור שלושה או ארבעה ימים, הופיע קריגר בבוקר השכם והודיע: "בעשר יבוא מלך זייפני שטרות הכסף". ובשעה היעודה הופיע איש גמך ושמן. בעל ארשת נעימה. ובלחיית משמר של ס.ד. * קריגר רץ אל הדלת, חיבק אותו ואמר: "הנה, סוף סוף אתה כאן. אתה מלך זייפני הכסף!".

על סמוליינוב הוטלה משימה מיוחדת והיא: לרטש את שטרות הדולר של ארה"ב. שכן כל הנסיונות להפיק את המיתארים החדים בשיטה של הדפסת אור ללא רישום. הוכחו שזה דבר בלתי אפשרי. וכאשר השתמשו בזכוכית מגדלת ראו שהקווים הם עקלתונים.

* העד אינו מדק. כנראה, לתבדיל בין ה" S. D" ו" S. S."

בשל האופי הגרנירי של הגליטנה, סבורים היו שאם סמוליינוב יעבור כריטוש חזק על כל הקווים האלה, יצליח לחדדם.

וכך היה יושב סמוליינוב יומם ולילה על הסרטים ומרשש. יעקובסון, הקצין ההולנדי, שעמד בראש הקבוצה שלנו, עשה כמובן הכל, כדי למגר את האפשרות להתחיל בוויקי השטרות. 240 נסיונות נעשו בשטרות הדולר — וכמעט בפעם לא הצליח הדבר. אף פעם אי אפשר היה להוכיח שהמדובר הוא בחבלת ממש, שכן יעקובסון עשה זאת בזריזות רבה. פעם וסן החקרנה היה קצר מדי ופעם ארוך מדי. סמוליינוב היה מעמיד לרשותו בלי הרף סרטים חדשים; עד שיום אחד הופיע קריגר ואיים: „אם תוך הימים הקרובים לא תתחילו בייצור, כולכם תיתלו“. כלומר הקבוצה כולה. הוא אמר זאת ברצינות רבה. ואנחנו התיישבנו עם סמוליינוב ואמרנו לו, שהוא חייב לעשות את מלאכתו יותר טוב ויותר מהר. אבל סמוליינוב לא היה יכול לעשות יותר טוב משכבר עשה עד אז. וכאשר נזכר גם יעקובסון שאין עוד כל טעם בחבלותיו וסחודעות הוורמכט שמענו (לרדיו הגרמני מותר היה בדרך כלל להאזין) כי הגנרל דיטריך מודיע כיצד נסוגים הגרמנים על פי המתוכנן — אמר אלינו: „עכשיו כבר אין לדבר הזה כל חשיבות, ויכולים אנחנו לתת לו להתגלגל, לא תהיה להם כבר שעות להשתמש בוה“. וכך היה באמת — אחרי 240 הנסיונות, התקנו סוף־סוף את לח הזכוכית ואפשר היה לגשת לתדפסת 200 הדולר הראשונים. כאשר חזר קריגר אחרי שבוע (הוא נקרא על ידי האוברפירר וורנר, שאמר לו שהשטרות הראשונים מוכנים) ערבנו אותם עם 100 שטרות־דולר אמיתיים שהיו ברשותנו. הכחנו את כל הכסף, הסוב והמזויף, על השולחן, וקריגר הצביע על השטרות שזייפנו בשטרות המקוריים. ואז אמר: „ידעתי שזה קשה, קשה מאוד לזייף דולרים, אבל לא היתה לפנינו כל דרך אחרת, כי הזמן שברשותנו היה קצר מדי, ואינכם צריכים לשמור לי טינה על כך שהייתי עלול לירות בכם, שכן הייבים הייתם לסיים סוף־סוף את המבצע הזה. קלטנברונר מצפה לשטרות הללו“.

עוד באותו יום, זה היה כמדומני ב־14 או ב־15 לינואר, נסע קריגר, באותה התקופה היינו רואים לילה לילה מתחצר שלנו, מאות מטוסים של האוויריה והאנגלית והאמריקאית, שהפציצו את ברלין וערים אחרות. היינו סרוחקים מברלין בס״ח 60 ק״מ והזוגיות בבולק שלנו רעדו בשעת ההפצצות. בלבנו היתה רק תפילה אחת — שיחריבו את זכנתאונן שלנו, אך לידי כך לא באו הדברים.

כעבור ימים ספורים, בזמן שאנחנו עושים את ההכנות לייצור הסוני של דולרים (מדי יום צריכים היו לתידפס מיליון דולר) באה לפתע ההוראה להפסיק את העבודה ולחכות. זה היה אחד הרגעים הנוראים ביותר. היינו 140 עצירים. התבאנו בחשבון שיום אחד יבוא קץ לכל. אבל משבא הקץ הזה — נראה המצב בכל זאת אחרת. חוסר ישע בכל ה־ס.ס. עצבניים — והנה הפקודה לפרק את המכונות. ומיד שוב באה פקודה, לתשאיר את המכונות על מוכנן. כך נמשך הדבר שלושה ימים. פקודה רדפה פקודה. עד שבאה הפקודה הסופית — „לפרק את המכונות“ — וזאת תוך 36 שעות. לרשותנו העמידו 17 קרונות הכל העצמם עליהם: הכסף, לירות השטרלינג (הללו נארו בארגזים גדולים — מארכים כארבות מתים), הדפוסים, הבולים (שאותם גם כן זייפנו לרבבות) וייצור שטרות הדולר נפסק עוד בטרם החל.

אם כותבים כמאמרים שונים על ייצור הסוני של דולרים זהו טעות. הלא אני עצמי עברתי בייצור — ואני יודע אל נכון כי יותר מ־200 שטרות לא הודפסו.

כאשר תובילו אותנו אחר כך דרך פראג למאטאון בקרונות המיוחדים האלה, בלווייה ה"ס.ס. כבר לא הספיקו לחקים מפעל נוסף — כלומר, כבר לא נעשה מאומה. המכונות הובאו לרדליצקי. מקום נידה בטיירול, ששם ייצרו גם את הסיל V.1 הידוע, ושם הקיסר אותן. זה היה בית חרושת תת־קרקעי, אבל לידי ייצור נוסף לא הגענו.

ואשר לבולים, זה היה יותר עניין של תעמולה. יום אחד בא קריגר ואמר על עצמו שהוא בולאי. הוא רוצה להעשיר את הפילטליה. בכמה בולים חדשים, מיד הוציא בולים אנגליים. ביניהם בול ההכתרה האנגלי, שבו מופיע המלך ג'ורג' עם אשתו ובולים אנגליים נוספים של חצי פני, והניה לפניו מעין תכנית בכחב שעל פיה יצייר האס, צייר אקדמאי. צ'כי, את סטאלין כדי שדיוקנו יופיע על הבול במקום דיוקנה של המלכה. כמובן שעל האס יהיה לצייר את סטאלין עם אף יהודי ארוך. ואילו האס הצייר, שכבר עבר את טרזינסטדט ועמד שם בתלאות רבות, לא נטה כ"כ לצייר את סטאלין בצורה כזאת. הוא רשם רישומים רבים, אבל אף אחד מהם לא מצא חן בעיני השטורמבפיר קריגר. וזה בודותו נרגש מאוד ועצבני שמט את המכתול מידו של האס ואמר: "אינך מסוגל לשום דבר". ומסר את כל העבודה לצייר אחר, הלה צייר את סטאלין כפי שרצה קריגר לראותו ואת דיוקנו זה של סטאלין הרכיבו על בול ההכתרה במקומה של המלכה מצד ימין כאשר משמאל דיוקנו של המלך ג'ורג'. באמצע ציירו את סמל ברה"מ — מימין ולמעלה הכתובת "ס.ס.ר. בריטניה" בפניה הופיע המגדוד היהודי. למטה היה כתוב — 15/2 פני ו.ס.ה.ר. 28.11.1943.

הבולים הללו הודפסו בצבעים המקורי, ובגודלם המקורי, ואם לא התכוננה בהם מקרוב, לא היית יכול להבחין ברגע הראשון שזהו זיוף. צריך היה להתבונן בהם בתשומת לב רבה, כדי להבחין במגדוד. סטאלין וכו'.

הבול השני שזויף, היה בול, שבו הופיע באמצע סטאלין במקום ג'ורג' ומימין התאריך "1944". המגל והפטיש הסובייטיים, ומשמאל כתב־המלוכה הבריטי. עם מגדוד בראשו והתאריך "1939". למעלה, בפניה הימנית היו שני מגדודים וכתובת: "This war is a Jewish war". מלחמה זו היא מלחמה יהודית". אלה היו בולי דואר רגילים, שזויפו לאלפים ולרבעות והגיעו אחר־כך, איך שהוא, לשוודיה, והופצו שם ובאנגליה אפילו הודבקו על מכתבים. אני זוכר, כשהורתי הכיתה בשנת 1945, סצאתי ציהון צ'כי, אשר הופיע ברשות נאצית, היה בו מאמר גדול. הבולל תצלום של ברה"ההכתרה. (כמובן של הבול המזויף) והכותרת הבאה: "בולים מסתוריים הופיעו בפילטליה השוודית, ושאלת השאלה, למי יש עניין בהדפסתם". כלומר שהגרמנים הצמידו פנים כי אי שם בעולם מזייפים בולים, והם אינם יודעים על כך.

סבור אני שהתעמולה הזאת לא השיגה את מטרתה, אבל מעניין לדעת מה מספר הבולים שהודפסו. גם הבול של שני פני זויף ולמלך ג'ורג' הוסיפו שם מגדוד על כהרו ומשמאל לפרה שבבול המקורי הופיע הסמל הסובייטי ועל הבול מזמבוע אצינו הדפסת רכב כגון "בזאהאמה" שאלית פלשו הגרמנים או מקומות שהיו פעם מושבות גרמניות, ואפילו אלה שטרם נכבשו כלל. קריגר אמר לנו שכל הבולים הללו הופיעו על כל המכתבים באנגליה — ואם כך הרי שזו הייתה הזדמנות מיוחדת לבולאים, גם הכתובת "מלחמה יהודית", נרצחה להזכיר לאוכלוסייה האנגלית, שבעצם אנגליה נלחמת למען היהודים.

כבר הזכרתי את כל סוגי הזיופים שעשינו בוססנהאוזן. ערב אחד בא אלינו קריגר אשר לא תמיד שותה בוססנהאוזן, שהרי היה רק מנהל כל הייצור הזה — והביא אתו כמה מסמכים של נספח מסתרי מארגנטינה: דרכונה, תעודות ההסמכה שלה, המשרד וחורים שונים, חורים

מסחריים. קריגר אמר לנו: "תוך 24 שעות צריך לצלם ולתעתק את כל זה — זה צריך להיות מדויק ביותר". כמובן שהמחלקה שעיסוקה היה בכך, התחילה מיד לצלם, לתעתק את כל הפרטים וכו'. קריגר התבונן בעבודתם וזירזם: "עליכם לעשות את זה מהר, כי ככל שתעבדו על זה יותר זמן, יושב אדם חף מפשע יותר זמן בגסטאפו. הוא בא מארגנטינה ואנחנו אסרנו אותו ואמרנו לו שעלינו לבדוק אם הוא באמת אותו אדם שהוא מתיימר להיות. כלאנו אותו, ועכשיו אתם תעתיקו את הכל. עם כל הפרטים, וכעבור 24 שעות נתנצל בפניו שזאת היתה טעות. אבל הסוכן שלנו יתחיל לעבוד מיד עם הניירות שלך".

אספר כיצד אורגנו החיים בזכסאון. בפלוגה המיוחדת הזאת, בבלוקים 17—18: מאותו רגע שנסגרה הדלת מאחורינו, היינו כמו בעולם אחר. להכות עציר — דבר כזה לא היה שם. אחרי העבודה היינו יושבים במין חדר גדול, שבו היו מקרעים את הניירות. גם שולחן פינג'פונג היה בחדר זה וקלפים למשחק (שאותם הרי הדפסנו בעצמנו). היו לרשותנו ספרים, רבים מאוד, ובעצם הרגשנו כמו במקום עבודה רגיל. איש לא הוכה ולכל אחד היתה רשות לעשות בשעות הפנאי שלו כרצונו. יכול היה לקרוא, לשמוע רדיו, לשחק בקלפים או בפינג'פונג. שהרי כאלה היו הגרמנים. הם מלאו בדיקנות איומה את כל הפקודות, אם נאמר להם "ריצחו" — הם רצחו, ואם נאמר להם "נחמו בעצירים האלה כדרכך" — כך נחמו.

למשל, היו משחקים אתנו פינג'פונג. בשבוע הראשון שהייתי שם, חשבתי שהדבר לא ייתכן. נכנסתי לאולם, ראיתי שם את וורנר, אחד הנזירים מאנשי ה"ס.ס. כשהוא משחק פינג'פונג עם העצירים. כשהוא עם שווים, ואני עם מתי, הסתכלתי בו והרהרתי כיצד ייתכן הדבר, אכן העצירים פחדו מפניו — והוא תמיד היה סנצ'ה. פעם שיחקתי גם אני איתו והוא הפסיד. הוא יצא מבלי להגיד מילה העצירים אמרו אלי: "אתה טיפש. מה יקרה לך עכשיו?" למחרת קרא לי שוב. מאז היה משחק רק איתי, ומצבי היה די טוב ואני אפילו חושב שמסיבה זאת גם בחר בי לייצור הדולרים. אף פעם לא דיבר איתי. הוא רצה רק בבן זוג למשחק הפינג'פונג.

ומלבד זאת — בכל שבת היה ניתן חופש — וגם כל יום ראשון היה חופש, ובשבת בערב, על פי רוב עסקו בזה הצ'כים. — נערכו מסיבות. היו מסימים במה, אחד היה שר, השני הציג משהו... (היה שם צ'כי, גוטליב קארל, שהיה מציג יפה מאוד). וגם פרודיות הציגו שם וכו'. במיוחד היו צוחקים כאשר הציגו פרודיות על ה"ס.ס. — והם אנשי ה"ס.ס. היו יושבים בשורה הראשונה ואף אחד מהם לא הבין אף מילה אחת צ'כית — ואנחנו התגלגלנו מצחוק... צחק במחנה ריכוז, מחר, לא כן? וה"ס.ס. צחקו ומחאו כף, אם כן, מקום עבודה זה, ותנאי חיים אלו — אי אפשר להשוות אותם לשום מחנה אחר. היה רק ברור לנו: מכאן לעולם לא נצא עוד.

החיים התנהלו בקבוצות לאומיות. צרפתים עם צרפתים, פולנים עם פולנים, היחסים בין כל 140 העצירים היו טובים מאוד, המזון היה אותו מזון כמו ביתר מחנות העצירים. והרי, לא האוכל הגרוע השמיד את האנשים במחנות הריכוז, אלא העמידה שעות על שעות במגרשי המפקדים, בחורף, בגשם, וכו', והמכות ושכירת האנשים מבחינה פסיכית ומוסרית. גם במחנה שלנו היה האוכל אותו אוכל, אבל ישבת ליד המסנינה שלך, לא הוכית, לא היית צריך להוציא את כל כוחותיך. שכבת במשך כל אחר-צהריים, קראת, האזנת לרדיו... היו

לנו תנאים הגינניים. התרחצנו... שהרי היינו יקרים מדי לגרמנים, והם לא יכלו להרשות שיניעו דברים עד כדי כך שמישהו מאתנו יחלה. ואם בכל זאת חלה מישהו, היו יורים בו. בזכסנהאוזן לא היו לנו כל קשרים עם החוץ. אפילו מפקד מחנה זכסנהאוזן, אסורה היתה עליו הכניסה לבלוקים שלנו. רק למובחרים שמאנשי ה"ס.ס. היה מותר להיכנס שם. הללו הושבעו לצורך זה במיוחד ונמנו על תעילית של ה"ס.ס. עד ששהררנו ומסרנו את הידיעות הראשונות על זכסנהאוזן לא ידע איש בעולם שדבר כזה היה קיים שם.

אי אפשר היה לטעון נגדנו. ידענו רק דבר אחד: אפשר לצמצם את הייצור, רק על ידי תירוצים מקצועיים. למשל, כאשר הרפסתי את שטרות השטרלינג, אף פעם לא הגיעו השטרות הטובים שבתוכם ל-15%. זה היה פשוט מאוד. שכן על תמונת האור היתה צריכה לבוא תווית הסיים; וזאת היתה צריכה להיות מותאמת בדיוק גמור אל תוך הרפסה האור. די היה לי לכוון אחת את המכונה במחצית המילימטר, כדי שהאיש שישב בחדר השני ושאליו נשלחו השטרות לשיקוף, ימין אותם לסוג ב' ואף פעם לא יכלו להוכיח שאני עשיתי זאת. שכן איש לא יכול היה לערוב כי הנייר שאותו יצרו העפרות הפולניות בהנמילה לא נפל בו אידיוק במילימטר או במחצית המילימטר. וכבר הזכרתי להלן כיצד, ביחוד בזכותו של יעקובסון, הקצין היהודי ההולנדי — חיבלנו בייצור הדולרים (אגב יעקובסון צודנו חי ומצא בהולנד, הכתובת שלו שמורה אצלי).

כשהצבא הסובייטי התקרב לברלין, הוחלט להעביר משם את הפלוגה כולה, עם כל המכונות, בולי הדואר, הגלופות וכו', בקרונות מיוחדים ובלווי ה"ס.ס. וה"ס.ר. איש מהעצירים לא האמין שהדברים עשויים להגיע לידי כך. אבל ה"ס.ס. השקיעו כבר יותר מדי בעצירים, והכשירו אותנו כבעלי-מקצוע מוסחים בזיופים. הם עדיין האמינו שצבאות האויב ייבלמו.

נסענו דרך פראג, ושם שהינו בערך שעה על אחת המסילות. קרל גוטליב הנ"ל. שהיה תושב פראג, יכול היה לראות מהתחנה את ביתו, שבו היו לו אישה ובן. מפראג נסענו הלאה והגענו למאטהאוזן. במטהאוזן הביאו אותנו למחנה, אבל לא למחנה העצירים הרגיל, כי אם ל"מצודה הקטנה", כפי שקראו לה. זה היה בלוק מוקף חומת מיוחדת, ובו החזקו קודם פארטיזנים יוגוסלביים וסובייטיים. הבלוק הזה הוצמד כעת לרשות ה"ס.ס. וגם כאן לא הותרה הכניסה לאיש מאנשי ה"ס.ס. של מאטהאוזן. אחר כך נפרקו כל המכונות מהקרונות. זה היה באפריל — והתהוירובות כבר החל שם. כדי שיספיקו לפרק את הכל הנודע קצב מהיר מאוד. וה"ס.ס. שלנו, גילו פתאים שאינם שונים במאומה מחבריהם, הם הסירו את המסכה, צעקו ואפילו היכו כאשר הקצב לא נראה להם די מהיר. אחרי פריקת כל המכונות, הוציאו את הארגזים החרוץ. למאטהאוזן. כל המבצע הזה ארך 14 יום, ואז חזר שוב.

פתאום הופיע שטורמבנפירר קריגר ואמר, שצריך לחזור ולהעמיס את כל המכונות. כי הוא מצא מקום מבטחים, שבו יוכל הייצור להמשיך. העבודה הזאת התקדמה בקצב מזורז. כי צבאות הברית כבר פרצו בכל מקום קדימה, ול"ס.ס. לא נותר זמן רב. אחרי שהמכונות והכסף הועמסו שוב, יצאנו לדרכנו לקווייל. זה היה מחנה ריכוז קטן, שבו היו בעיקר ספרדים וצרפתים. שעבדו שם בבתי חרושת הת"קרקעיים במפעלי ה"V. כל המכונות נפרקו, קבלנו לרשותנו שני בלוקים ותחילת ביציקת הבטון ליסודות למכונות. כל הארגזים עם הכסף הורדו למנהרות הת"קרקעיות. שבהן עבד בית-חרושת שלם. אחרי שכל המכונות נוקפו מחדש ורצו לחדש את ייצור הדולרים, לפתע (זה היה ב' במאי), הורד

הרגל להציג התרן ונורע לנו שהיטלר איננו קיים עוד. השמחה היתה גדולה מאוד. אבל ידענו כי עדיין אין זה הסוף ואף אחד מאתנו לא יכול היה להאמין שהסוף הזה יהיה סוף טוב בשבילנו.

ב־2 למאי הופיע פתאום. בפעם האחרונה — שטורמבנפירר קריגר. אני זוכר היטב את המחזה הזה. עמדתי שם עם המהנדס לוקה רעם עוד אחד. קריגר בא ודן עם השטורמפירר היינש בפרטים שונים. פתאום ניגש אלינו ואמר: גו, רבותי, בעוד שבועיים־שלושה תלבשו אתם את המדים שלי ואני את שלכם. אלה היו המילים האחרונות ששמעתי מפי שטורמבנפירר קריגר. ועוד אמר להיינש: „אם כן להתראות בעוד שבועיים־שלושה“ כפי שנדברנו. מהיום ההוא לא ראיתי שוב את קריגר.

אחר כך התפתח הכל במהירות מסחררת. למחרת קיבלנו פקודה לתבציר אש. וכל שטרות הכסף שלא נימנו על הסוג הראשון או השני, נשרפו. גם הבולים שעדיין היו מאוחסנים אצלנו נשרפו — וכל המכונות מוקשו. הכל ידעו שהסוף קרוב. ניתנה הפקודה להעביר העצירים. אבל אנחנו ידענו שהמכונות יופעצו ועוד היינו צריכים להעמיס את הכל. הכסף עצמו — אם זכרתי אינו מטעה אותי. תפס שתי מכונות שלמות עמוסות ארגזים גדולים. כארונות מתים — והללו היו מלאים חומרים, גלופות וחומרי זיוף אחרים. המכונות יצאו לדרך וחבה הופיעה מכנית נוספת — ונתקבלה הפקודה להתייצב מיד.

התייצבנו. ה־ס.ס. היו מצויידים במקלעים — הם פקדו ש־60, מתוך 120 או 140 תאנשים שהיו שם יעלו מיד על המכונות. איש לא רצה להיות הראשון. ידענו שהצבא האמריקני כבר איננו רחוק. וכל אחד רצה להיות. הסוף היה. שאנשי ה־ס.ס. התחילו להכות אותנו ורחסו 60 איש אל תוך המכנית שיצאה לדרך. וכמובן, אני שהייתי מהעצירים ביותר בין האנשים. הוצלתי למכנית הראשונה.

המכנית יצאה לדרך ואנחנו חשבו רק על דבר אחד: אם יחזירו אותנו למאסנתאון. פירושו של דבר הוא: תא־הגונים. נסענו קילומטר אחד ושם היתה צומת והציק. „למאוס־האונדן“. אולם אנחנו לא פנינו ימינה. כי אם שמאלה ל־„אבנזה“, ועל המחנה ההוא לא ידענו מאומה.

עוד באותו היום הגענו לאבנזה. אבל לא הובילו אותנו אל תוך מחנה־הריכוז. אלא לחדר הרחצה של ה־ס.ס. שהיה לסעלה. על התר. שם נכלאנו. הביאו לנו אוכל וכל אותו היום וכל אותו הלילה ישבנו כל 60 תאנשים. כלואים בחדר הרחצה.

עם שחר ראינו. מלמעלה, מתחת, כיצד למטה. במחנה הריכוז, מניפים את הדגל הלבן. כדי שהאנשים ידעו שהמחנה שוחרר. הסתכלנו דרך החלון — מסביבנו. היינו מוקפים אנשי ס.ס. ר.ס.ד. מזויינים במקלעים ואקדחים אוטומטיים ששמרו על חדר הרחצה שלנו.

בשעה 10 בא לפתע שרפירר היינש — ובידו מקלע ואמר לנו שנתייצב. איש לא רצה. כבר כלילה הקודם קיבלו רבים מאתנו הלם כי עצביהם לא התחזקו מעמד. ראינו את אנשי ה־ס.ס. המזויינים, ראינו את הדגל הלבן למטה וידענו, שהחיסול כבר קרוב. אז איבד היינש את הסבלנות. הרים את המקלע שלו ואמר: „אם לא תתייצבו תיכף ומיד, אצווה לירות בבולכם“. הלחץ מאחורי היה גדול. כולנו יצאנו — ואז התרחש הדבר המעניין ביותר שקרה לי אי־פעם במחנות הריכוז. לפתע ראיתי כיצד הרייך השלישי מתפורר. ראיתי לפני את אנשי ה־ס.ס. וה־ס.ד. ובעוד הם פוקרים אותנו בדקדוק, ומודיעים כי יש כאן 60 איש. ניתנה להם הפקודה לעזור ולהוביל אותנו למטה. למחנה. שבו נמצאים שאר העצירים. ומכיוון שאיש ה־ס.ס. הזה ושלושה האחרים לא קיבלו פקודה לירות בנו, נצטוו לחכות.

ומכיוון שראו שכל ה"ס.ס. כבר בורחים, היו סבורים שהקבוצה השנייה, שנשארה שם, כבר שוחררה. טוב, מכיוון שלא קיבלו פקודה מפורשת לירות בנו, מסרו אותנו לידי אלה שלמטה, אבל כל זאת לא ידענו באותו רגע. עם כל צעד שעשינו, ציפינו שניירה, סוף־סוף הגענו למטה. לפני המחנה צמד קצין של הוורמכט, ולידו שני אסירים פוליטיים מזויינים. הם כבר קבלו לידם את המחנה כולו — הוורמכט, אנחנו, האסירים, כולנו נראינו טוב, לא עינו אותנו וחץ מזה, לכולנו היו שערות... וכאשר רצה השרפירר היינש למסור אותנו, לא רצו אנשי הוורמכט לקבל אותנו לידיהם. הם שאלו: „איוה מן עצירים הם אלה?" אבל הוא לא רצה לגלות להם. אז קפץ אחד הצ'כים מתוך הסור, צעד לקראת האסירים המזויינים האלה ואמר: „אנחנו מזכסנהאוזן, פלוגה מיוחדת. תנו לנו להיכנס". מיד נתן האסיר פקודה לקצין הוורמכט לתת לנו להיכנס — ובפעם הראשונה בתולדות מחנות הריכוז, רצנו, כן, ממש רצנו. 60 עצירים אל תוך המחנה, לנבינו היה שמו של מחנה הריכוז הזה „שחרור". שמונים הנותרים הגיעו אלינו אף הם כעבור שלושה ימים, כבר לא צמדה לרשותם מכונית, ולכן הלכו ברגל, וכאשר אוקר־שרפירר ורנר הביא אותם אלינו למקום שצריך היה לחסל את כולנו לא ידע שאנחנו כבר משוחררים, שהמחנה כבר חופשי, אם כי האמריקאים היו עוד מרחקים 30 ק"מ — אך אנשי ה"ס.ס. כבר ברחו וכך ניצלנו כולנו...

עברית: שושנה שוורץ

SUMMARY

BOGUSHIA

This is the story of the childhood of a Jewish baby who was abandoned on a street in Poland during the days of the Holocaust. A Polish woman, who accidentally came upon the "crying bundle" next to a fence on a cold October morning in 1942, brought her home, adopted her as a daughter, and raised her despite all of the risks throughout the days of the war.

The story of this girl — Shifra Kotzer, a member of Kibbutz Sha'ar Hagolan, and a mother of three children — was told in a series of letters by the rescuing "mother", Leokadia Yeromirski, at the request of Shifra's husband, Yoram Kotzer, a kibbutz son.

These letters, which were sent from Vroclav (Poland) 20 years after the events, are a great and moving human document, filled with love and unlimited self-sacrifice. This is also a very honest and convincing testimony from a lonely woman, whose husband was arrested and sent to Auschwitz, who was criticized by her family, who had to battle for her daily wages and her daily bread, who took a courageous stand against a hostile environment, in order to defend that which was most dear to her — her little Jewish daughter.

FROM THE MEMOIRS OF A PARTIZAN — YA'ACOV SEGALCHIK

This witness wrote in this broad ranging testimony a record of the period from the outbreak of the war between Germany and the Soviet Union, up until the liberation.

It includes a description of the life and annihilation of the community Delhinov (his birthplace) in White Russia, as well as the fate of the other Jewish towns in the area (Minsk, Glogok, Postav and others). The author, after a number of attempts and failures, succeeds in organizing a group of youth and takes them out of the Ghetto (right in the middle of one of the Nazi's deportations actions) in April 1942, and they are accepted in a partizan unit in the forests of Byelorussia. Eventually, after the Jews have proven themselves to be courageous fighters, the command establishes a special Jewish unit inside of the division, and Segalchik is appointed its commander. This unit is credited with having carried out many daring acts of sabotage, fighting, and acts of revenge against murderers of Jews in the area, etc.

However, a unique chapter, which is worthy of special mention, is the testimony of the organized rescue activities which were carried out in order to save the remaining Jews in the Ghettos, in order to bring them out to the forests. The witness relates that many of these Jews (and this includes women and children) were carried past the frontlines into the Soviet Union — a distance of 500 kilometers.

Ya'acov Segalchik, together with his wife (who was a member of one of those groups) immigrated to Israel in 1958 after going through many hardships after the liberation.

THE MONEY FORGERS IN ZAKSENHAUSEN — M. BURGER

M. Burger was born in Slovakia in 1917, his profession — printer. He was arrested by the Gestapo in Bratislava and brought to Auschwitz. In 1944, he was transferred along with 10 other prisoners who were also printers to the Zaksenhausen

camp — where the Nazis founded a large printing house for forgeries. The witness describes in his recorded testimony two blocks (17 and 18) which were hermetically sealed, and where even the camp commander wasn't allowed to enter, in which the Germans concentrated 140 professionals (printers, artists, bank workers etc.) from all of the occupied territories.

In this "Factory for Forgery" which was under the direction of Kaltenbrunner himself, every form of document in the world was forged: Permits from the N.K.V.D., travel orders from the American Navy, British passports, stationery paper from the Jewish Agency, and stamps. But the major "product" was forged British pounds and dollars, which were used to pay Gestapo agents, and which were distributed throughout the Allied countries. The witness describes acts of sabotage against "production" and the constant danger that confronted them. Beginning in January 1945 — the Germans began to move the factory from place to place — (Radeltchik, Mauthausen, Sbevil) with the intention to renew the production of forgery... Eventually, all of the prisoners were rescued.

THE HOLOCAUST AND THE REVOLT IN PINSK — NACHUM BONE

This is a part of a detailed monograph on the end of the community of Pinsk, a major Jewish community in the border area of Polesia in Poland, (today the Soviet Union).

The author writes in his introduction: "The fate of the Jews of Pinsk, like the fate of the majority of the European Jews, was almost total annihilation. Along with the destruction of the lives and property, all of the documents which could have aided us in compiling a record of the final chapter of the life of the Jews of Pinsk were lost. No trace was left of the Judenrat Archives, and not a single testimony or diary has been found that was written during the days of the Nazi occupation in the city".

Nachum Bone has based his work on the testimony of survivors, written memories, and material which was taken from the testimonies which were given to the national offices of the Israeli police, and to court houses in Tel-Aviv and Haifa, to be used against Nazi war criminals, who were involved in the murder of the Jews of Pinsk. On the basis of the aforementioned material, the author has succeeded in creating an accurate portrayal of the life, the struggle and the pattern of destruction of the Jews of Pinsk — his hometown. (The monograph appears in its entirety in the Book of Pinsk).

THE MOTIVES FOR HITLER'S INVASION OF RUSSIA — DR. J. L. WALLACH

By invading the Soviet Union on the 22 June, 1941, Hitler had deviated from the view handed down to him by generations of German military thinkers and experts. For generations Clausewitz' opinion about the Russian space, and about war in Russia, against the background of Napoleon's debacle in 1812, set the fashion for the attitude of the German military toward Russia. He considered his conclusions, laid down in his study of the Russian campaign of 1812, as being of such importance that he included them in his theoretical work "On War". He stated that "...Russia, by the campaign of 1812, has taught us that an empire of great dimensions cannot be conquered (which might have been easily known before)..."

Field Marshal Moltke was completely daunted by the difficulties presented by the Russian space.